

Nujno je, da se ob delu na nek način zabavam

Intervju z Anjo Mencinger

Zasnova in priprava pogovora: skupina Ženske v arhitekturi, ZAPS

Anja Mencinger (1994) je leta 2021 končala študij na Fakulteti za arhitekturo v Ljubljani, in sicer pod mentorstvom doc. Mitje Zorca in prof. dr. Petre Čeferin. Za svoje magistrsko delo z naslovom Krasni novi svet: Idejna zasnova arhitekturno-urbanistične ureditve nad poglabljeno železniško progo v Spodnji Šiški je leta 2021 prejela tudi slovensko nagrado za oblikovanje »perspektivni« (za arhitekturo), ki jo podeljuje Zavod BIG.

Leta 2019 je z Nikolajem Salajem ustanovila blagovno znamko Folds, v sklopu katere oblikujeta pohištvo iz kovine. Njuni izdelki so bili predstavljeni že na številnih razstavah in sejmih doma in v tujini, med drugim na razstavi Tunel 29 v Muzeju za arhitekturo in oblikovanje (Ljubljana, 2020) ter na dogodkih 3 Days of Design (Köbenhavn, 2020) in Milano Design Week (Milano, 2021). V letih 2016–2017 je bila aktivna tudi na področju sodobne slovenske likovne produkcije, v galeriji DobraVaga je delovala kot kreativna producentka. Na področju arhitekture je doslej delala v birojih Arhitektura, Skupaj arhitekti in Sadar + Vuga. Kot del ekipe birojev Arhitektura in Skupaj arhitekti ter z Nikom Solino je prejela prvo nagrado na mednarodnem natečaju za minipleks mestnega kina v Ljubljani.

© Jaka Bulc



»To, da pogrešam ustvarjanje v arhitekturi, rešujem tako, da del svojega časa posvečam projektnemu sodelovanju z biroji (projekt minipleksa mestnega kina z birojem Arhitektura), sodelovanju pri javnih natečajih s kolegi in predvsem projektu Folds.«

Morda ste naša najmlajša intervjuvanka. Kaj delate zdaj, tik po diplomi?

Trenutno sem zaposlena v očetovem podjetju, kjer se ukvarjamo z inženiringom. V okviru redne zaposlitve torej za zdaj ne delam na področju arhitekture in projektiranja, vendar poskušam del svojega prostega časa nameniti različnim arhitekturnim in oblikovalskim projektom, med katerimi je eden od najpomembnejših projekt Folds. Sprva sem imela zaposlitev v očetovem podjetju za neke vrste neuspeh oziroma za nekaj, kar sem bila primorana storiti zaradi trenutnih razmer na mojem področju, saj arhitekturni biroji, s katerimi sem sodelovala v preteklosti, omogočajo zgolj zaposlitev prek lastnega s.p.-ja. Ker se mi to ne zdi prav, sem se odločila za drugačno pot – zaposlitev zunaj arhitekture in zgolj občasno sodelovanje pri arhitekturnih projektih. S časovno distanco sem pogled nekoliko spremenila. V službi se namreč še vedno neposredno srečujem z arhitekturo, le da jo obravnavam z drugačnega, bolj tehničnega in izvedbenega vidika. Nisem v položaju, kjer bi nizala ideje, pač pa uresničujem ideje drugih arhitektov. Seveda mi je občasno pri kakem projektu težko, saj imam občutek, da bi bila bolj koristna in učinkovita kot arhitektka. To, da pogrešam ustvarjanje v arhitekturi, rešujem tako, da del svojega časa posvečam projektnemu sodelovanju z biroji (projekt minipleksa mestnega kina z birojem Arhitektura), sodelovanju pri javnih natečajih s kolegi in predvsem projektu Folds. Če primerjam način dela v podjetju, kjer sem zaposlena, in delo za projekt Folds, sta to dve popolnoma različni stvari. V podjetju sem med najmanj izkušenimi; nad sabo imam šefa, okoli sebe pa ljudi, ki o našem področju vedo veliko več kot jaz. Projekt Folds pa ustvarjava le Nikolaj in jaz. Sva sama svoja šefa in hkrati deklici za vse. Ko česa ne veva, okoli sebe nimava ljudi, ki bi lahko rešili najin problem, pač pa ga morava rešiti sama. Poleg načina reševanja problemov je med delom v večjem podjetju in samostojnim projektom velika razlika predvsem v tem, kdo sprejema odločitve in posledično tudi prevzema odgovornost.

Morda lahko kaj več poveste o tem, kako je nastal Folds? Z njim razstavljate tudi v MAO, v galeriji DESSA ste vključeni v razstavo Na mladih svet stoji, svetilka je bila razstavljena na sejmju v Milanu.



© Amadej Mravljak



FOLDS – Rocking Light

»Ironično je namreč, da ima arhitektura za eno od svojih temeljnih poslanstev izboljšavo družbene situacije, hkrati pa jo v internem smislu zavestno poslabšuje.«

Folds je bil najprej le projekt, ki sva se ga z Nikolajem lotila konec študija. Priložnost, da v sodelovanju s kovinarsko delavnico izdelava produkt, naju je spodbudila k združevanju kritičnega razmišljanja in teorije s prakso. Glede na to, da je bil material znan, sva se osredotočila na prednosti in omejitve tako samega materiala kot tudi procesov izdelave. Tu sva se neposredno navezala tudi na misel arhitekta Louisa Kahna, ki se sprašuje o materialu in obliki, ki ga ta narekuje, v slavnem dialogu z opeko: »What do you want, brick?« Brick says to you, »I like an arch.« Iz teorije pa sva prenesla tudi idejo Gerrita Rietvelde, ki je pri oblikovanju svojega pohištva stremel k čim manjši porabi materiala za doseganje funkcionalnosti izdelka. Njegov najbolj znani poskus izhaja iz želje po izdelavi stola iz enega kosa, kar je deloma izvedel v stolu Zigzag. Začetek Folds je bil tako premislek omenjenih teoretskih izhodišč, ki sva jih združila s prakso in iz enega kosa kovinske plošče izdelala stol po zgledu Rietvelde. Z uporabo sodobnih, izjemno učinkovitih postopkov (laserski razrez in prepogib) in materiala, ki je bolj smiseln za obliko stola Zigzag, sva tako dosegla realizacijo Rietveldove ideje, ki v njegovem času na tak način sploh ni bila mogoča. Stol, povzet po obliki Rietveldovega Zigzaga, pa je zaradi uporabe drugega materiala pridobil tudi drugačne lastnosti – postal je, podobno kot vzmet, zibajoč se stol. Ker so naju izzivi materiala, oblike in prevpraševanje možnega, pa tudi sam rezultat, zelo navdušili, sva se odločila, da izdelovanje pohištva iz kovine (z uporabo enakih principov) nadaljujemo. Tako pri oblikovanju še vedno upošteva ideje Kahna in Rietvelde, hkrati pa jim poskušava dodati še dinamično in igrivo plat.

V oblikovalskem duetu Folds se torej vaša ustvarjalnost lahko najbolje izrazi. Kako jo pojimate, kaj je vaš navdih?

Menim, da je ustvarjalnost zmožnost reinterpretacije ali izboljšave že obstoječih stvari, torej že sam proces razmišljanja in transformacija ideje v nekaj novega. Pomemben del ustvarjalnosti je zame tudi vrednotenje ideje, ki potem spet sproži novo interpretacijo ali izboljšavo.

Navdih črпам v povsem vsakdanjih stvareh, ki se mi zdijo lepe ali humorne. Zame je nujno, da se ob delu tako ali drugače zabavam, in pogosto so ravno zabavne reči vir mojega navdiha. Poleg tega me izjemno zanimajo tudi različni procesi izdelave, ustvarjanja in razmišljanja. Ko spremljam določen proces, pogosto pomislim na nove rešitve in rezultate, ki bi jih lahko dosegla z njegovo uporabo. Ali pa razmišljam o rezultatih tega procesa, če bi mu spremenila en del, uvedla nov člen, novo spremenljivko.

Kaj pa menite o vlogi arhitekture? Kaj vam pomeni? Kje vidite njene največje izzive?

Menim, da je (ali bi vsaj morala biti) vloga arhitekture izboljšanje kakovosti življenja in grajenega okolja. Torej prevpraševanje na videz samoumevnega in iskanje izboljšav obstoječega. Seveda pa mislim, da to ni zgolj naloga arhitekture, pač pa vseh strok. Zame je arhitektura način in možnost za izražanje in vplivanje na okolico, na premike v družbi, pa tudi za dviganje

splošne estetske zavesti in zavedanja o pomenu prostora. Trenutno je največja težava arhitekture pravzaprav notranji problem, ki zadeva prekarno delo v arhitekturnih birojih. Ironično je namreč, da ima arhitektura za eno od svojih temeljnih poslanstev izboljšavo družbene situacije, hkrati pa jo v internem smislu zavestno poslabšuje. Prizadevanje za boljše življenje ljudi, ki bodo živeli v naših hišah, nikakor ne opravičuje ignoriranja skrbi za zaposlene in prekarne dela ljudi, ki te hiše rišejo.

Kaj pa vloga žensk?

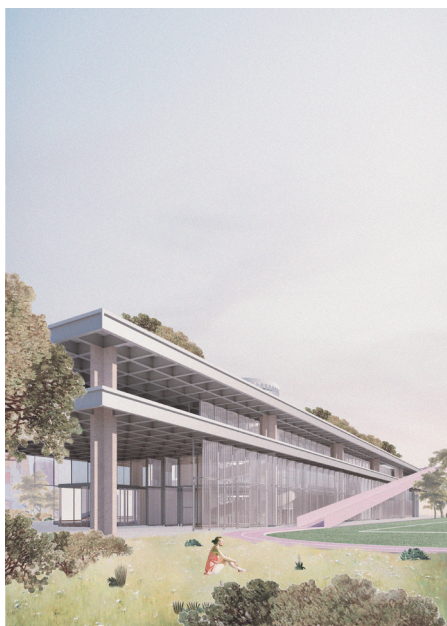
Kar zadeva vlogo žensk v arhitekturi, menim, da znotraj arhitekturne stroke ta danes niti ni drugačna od moške. Sama sem to razliko opazila šele, ko sem stopila iz polja arhitekture – ko sem kot arhitektka stopila na gradbišče in začela komunicirati z moškimi predstavniki drugih strok. Takrat mi je postalo jasno, da bi me kot moškega arhitekta obravnavali kot sebi bolj enakovrednega in tehnično izobraženega. Samo po sebi se mi zdi dobro, da znotraj arhitekturne stroke med vlogo moških in žensk ni opaznih razlik, saj smo si na ta način enakovredni. Je pa dejstvo, da se ženske v arhitekturi spopadajo z drugačnimi težavami, in upam si trditi, da tudi z več težavami kot moški kolegi.

Že opažate specifikko in zahtevnost arhitekturnega poklica ter izzive, ki jih prinaša pri usklajevanju nalog vsakdanjika?

Ker še nimam svoje družine, se s težavo usklajevanja vlog trenutno še ne ukvarjam. Opažam pa, da je usklajevanje dela v biroju in skrbi za otroke res zahtevna naloga, včasih tudi nemogoča. Delo v arhitekturnem biroju pač ni družini prijazno – niti za ženske niti za moške. Pri starejših kolegicah opažam trend zapuščanja birojev kmalu po rojstvu otroka. Povsem jasno je namreč, da skrb za otroka in standardni delovni čas v arhitekturnem biroju ne gresta skupaj. Narobe se mi zdi, da je to edina možnost, ki preostane arhitektki, ki si želi biti tudi mama. Sama sem se odločila, da tovrstnih kompromisov ne želim sklepati. Sprašujem pa se, ali to pomeni, da je poleg dela zunaj arhitekturnih birojev edina možnost za tako življenje ustanovitev lastnega biroja. Če je, potem je to slaba rešitev.

Posebej zaradi vašega svežega pogleda na poklic me zanima, kje pri delu najdete zadoščenje?

Zadoščenje pri delu, ki ga opravljam, v največji meri najdem v dobrem kolektivu. Imam namreč moto, da z dobro ekipo zlahka delam tudi dolgočasne projekte. Sodelavci, ki ustvarjajo sproščeno okolje, ki spodbujajo razmišljanje in od katerih se lahko učiš (tudi o stvareh, ki ne spadajo v arhitekturno polje), so ključni za to, da lahko tudi dolgočasen projekt postane neke vrste zabava. Enako pomemben kot kolektiv pa je zame tudi korekten odnos delodajalca do zaposlenih. Tu se mi zdi predvsem problematična splošna prekarnost v arhitekturi. Sem tip človeka, ki ga delo nasploh izpopolnjuje. Zato težko presodim, ali je to vezano na poklic arhitekta, saj mislim, da bi imel tudi poklic v drugi stroki zame v življenju enako velik pomen. Vprašanje je le, ali bi se ob tem tudi zabavala in na kakšen način bi v tem uživala.



Vizualizaciji: Anja Mencinger

Prikaz iz magistrske naloge *Krasni novi svet: Idejna zasnova arhitekturno-urbanistične ureditve nad poglobljeno železniško prago v Spodnji Šiški*

Ste arhitektka, a ste deloma, morda začasno, izbrali pot zunaj arhitekturnega poklica; ali ste razmišljali tudi, da bi poklic čisto opustili?

Glede na to, da trenutno primarno ne delam v arhitekturi, o opustitvi poklica arhitekta ne razmišljam. Bolj o vrnitvi v arhitekturo oziroma o tem, da trenutno sekundarni projekti, kot je na primer *Folds*, postanejo moja primarna zaposlitev. Mislim, da sem tudi še malo premlada, da bi lahko delila nasvete. Mogoče čez nekaj let (*smeh*). Edini nasvet, ki ga dajem sama sebi, a niti ni povezan izključno z arhitekturo, je, da se poskušam med delom vsaj malo zabavati. Pri tem je zame bolj pomembno, s kom delam, kot to, kaj delam.

Ali imate morda idejo o tem, kakšno podporo bi kot ženska na začetku poklicne poti potrebovali s strani družbe, stroke?

Ne vem, ali bi ženske v arhitekturi potrebovale večjo podporo, saj bi s tem le poudarjali njihovo drugačnost od moških znotraj stroke. Bolj kot podpora bi potrebovale enakovredno obravnavo in uravnoteženo razmerje moči. Podpora, ki bi pomagala ženskam v arhitekturnih birojih, pa bi bila enakovredna le, če bi jo dobili tudi moški – pri tem imam v mislih delovni čas in redno zaposlitev namesto prekarnega dela. Za enakopravnost je namreč nujno, da so pogoji dela za moške in ženske enaki – trenutno niso idealni za nikogar. V nasprotnem primeru so ženske lahko prehitro videne kot privilegirane in zato tudi šibke. Šibkost pa vodi v neenakomerno razmerje moči med spoloma. Zame je trenutno zadostna podpora že to, da lahko berem o izkušnjah drugih žensk v arhitekturi, saj mi to da notranji zagon in prepričanje, da lahko storim vse, česar se lotim.

Lahko morda z nami delite kakšno zanimivo prigodo, povezano z arhitekturno stroko, iz svojega poklicnega ali zasebnega življenja?

Tudi za razne anekdote sem mogoče še premlada. Se pa veselim branja izkušenj in anekdot drugih, prekaljenih arhitektk!



© Anja Mencinger

Teksture morja, Hrvaška